

“Toen Jezus geboren was in Betlehem in Judea, kwamen er magiërs uit het Oosten in Jeruzalem aan”. Ze behoren tot de meest tot de verbeelding sprekende gestalten uit de kerkelijke traditie en zijn dan ook talloze malen afgebeeld in de christelijke kunst. De wijzen op hun kamelen, beladen met allerlei kostbaarheden, zorgen ervoor dat die armoedige stal in de velden van Bethlehem in Judea een beetje allure krijgt. Het wordt opeens een oosterse nacht met oosterse pracht. En daar houden wij in het Westen wel van. Wij hebben iets met dat geheimzinnige oosten. Het is een wereld die ons vreemd is, maar die ons mateloos intrigeert. De verhalen uit de mysterieuze oosterse wereld zijn dan ook al heel wat eeuwen populair in het westen en alweer een tijd geleden heeft Walt Disney veel succes gehad met enkele films over Aladin en de wonderlamp. Ik citeerde net uit het filmlied de woorden: een oosterse nacht met oosterse pracht.

De wijzen uit het oosten spreken tot onze verbeelding. En het is niet voor niets dat we veel meer over hen denken te weten dan er in de bijbel geschreven staat.

Maar misschien ontgaat ons juist daardoor de eigenlijke betekenis van dit verhaal. Om die te achterhalen moeten we terug. Terug de bijbel in. Naar Genesis, naar Abraham. In Genesis 25 lezen we over de dood van vader Abraham.

Een veelbewogen leven is voorbij. Abraham is oud en van het leven verzadigd. We herinneren ons de hoogte- en dieptepunten. De wanhoop over het uitblijvende nageslacht. De lachende Sara. En uiteindelijk: de verwerkelijking van de belofte: de geboorte van Isaak. Met hem moet het verhaal nu verder gaan. Isaak is de enige echte erfgenaam, de zoon van de enige echte vrouw van Abraham.

Maar wat te doen met de andere zonen, de zonen van de bijvrouwen die Abraham had? Je zou ze als Bijbelschrijver natuurlijk kunnen doodzwijgen,

maar dat zou niet aardig zijn. En daarom wordt er een elegante oplossing bedacht. Abraham laat zijn hele bezit aan Isaak na, en zijn andere zonen, die hij van zijn bijvrouwen had, die stuurt hij weg. Waarheen? Ja, u raadt het al: naar het Oosten! En niet met lege handen, maar met..... geschenken. Het staat er werkelijk in Genesis 25. Abraham stuurt vlak voor zijn dood de zonen die hij bij zijn bijvrouwen verwekt heeft met geschenken naar het Oosten.

En nu wordt het duidelijk welke diepere betekenis onze oosterse nacht met oosterse pracht in zich bergt.

Als Matteus zijn evangelie aanvangt, biedt hij zijn lezers allereerst een geslachtsregister van Jezus Christus. Hij noemt Jezus: de zoon van David, de zoon van Abraham. En zijn geslachtsregister begint dan ook aldus: Abraham verwekte Isaak, Isaak verwekte.... maar ho, Matteus kent de oude geschriften op zijn duimpje. Abraham verwekte nog veel meer dan Isaak alleen.

Hij verwekte Ismael bij Hagar en nog wat andere zonen bij zijn bijvrouwen. Ze werden als het ware de bijbel uitgeschreven. Abraham stuurde ze met geschenken weg... naar het Oosten.

Maar nu is het tijd, om ze terug te laten keren. Terug uit het Oosten en met geschenken! Wat een prachtig idee. Wat een schitterende teruggreep op een onvoltooid verleden. De geboorte van deze zoon van David, deze zoon van Abraham, leidt al vanaf het allereerste begin tot verzoening, tot heelmaking van wat eeuwen daarvoor uit elkaar is geraakt.

De wijzen uit het Oosten zijn de nakomelingen van de zonen van Abraham die hij bij zijn bijvrouwen verwekt had. En zoals hun voorvaderen ooit met geschenken werden weggestuurd, komen zij nu met geschenken terug. Ze komen hun broeder, de zoon van Abraham, verwelkomen. Zij komen laten zien dat deze zoon van Abraham, deze Koning der Joden zoals ze hem noemen,

het oude verhaal gaat openbreken. Zij die ooit werden weggeschreven, komen het verhaal weer in.

De evangelist Matteus wil precies dat duidelijk maken: dit kind in Bethlehem maakt het oude verhaal zo breed als de wereld. Geen enkele zoon, geen enkele dochter, of ze nou van bijvrouwen zijn of van wie dan ook, wordt buiten spel gezet. Ze worden er juist bij geroepen. De wijzen op de kamelen zijn de verloren zonen van het oude verhaal. Het zijn de kinderen die er niet toe deden, omdat alles nog moest worden opgebouwd. De God van Abraham, Isaak en Jakob, het was al heel wat en moeilijk genoeg om die lijn vast te houden. Maar nu keren de kansen. De God van Israel wordt de God van alle mensen. En het kind in de kribbe is het begin van die grote heilsverbreding. Daarom zijn het bij Matteus niet de herders die Jezus als eerste mogen herkennen als koning. Nee, het zijn de weggestuurde zonen van weleer. Zij brengen nu de oude geschenken terug. Goud, wierook en mirre.

Goud als teken van voorspoed, wierook om het leven zoet en aangenaam te maken en mirre omdat het conserveert en zo de wens symboliseert dat dit kind ook de allermoeilijkste tijden zal kunnen overleven.

Wat gaat er een wereld van emotie open als je die drie magiërs op hun kamelen, zoals je ze zo goed van de plaatjes kent, opeens in hun bijbelse betekenis gaat zien. Het zijn de teruggekeerde ballingen. Het zijn de verloren zonen van Abraham. Het zijn de mensen die met een paar geschenken, als doekje voor het bloeden, naar het Oosten werden weggestuurd, maar NU mogen terugkeren. Nee, sterker nog: ze keren uit eigen beweging terug, ze zijn de eersten die door hebben wat er gaande is. En het lijkt zelfs wel of ze er al eeuwen op zaten te wachten.

Het is een boeiende gedachte. De volkeren die als het ware zaten te wachten op een teken dat het zover is, dat ze mee mogen doen.

Alsof God al die tijd al bij hen is geweest, als een verlangen, een verwachting, een onbegrijpelijke belofte.

Het lijkt wel of koning Herodes het allemaal heel goed doorheeft wat hier gebeurt. Als de verloren zonen van Abraham naar Jeruzalem terugkeren, dan, dan kan het niet anders of het is zover: dan is de Messias geboren. Dan duurt het niet lang meer of de profetieën gaan uitkomen. Jesaja zei: “Gods huis zal een bedehuis heten voor alle volken. Zingt de Here een nieuw lied, zijn lof aan het einde der aarde. Het messiaanse rijk waarin het recht zal geschieden en de ogen der zienden niet meer verblind zullen zijn en de oren der horenden het heil zullen opmerken.”

Herodes kent de betekenis van deze vreemdelingen die op zoek zijn naar verre familie. Hij vreest dat het zover is en probeert met een laatste list Gods plan te verstoren.

Maar tevergeefs. De geboorte van Jezus luidt een wereldwijde verbreding van het heil in.

Niet langer voor uitverkorenen, maar voor iedereen is het goede nieuws dat God de wereld lief heeft.

Het is daarom goed om het verhaal van de wijzen keer op keer te lezen. Want het is niet gebleven bij de zonen van bijvrouwen van Abraham. Er zijn ook NA Jezus talloze mensen uitgeschreven, afgeschreven, overbodig verklaard, verketterd, verbannen en weggestuurd. Het is alsof we het nog steeds niet kunnen geloven: dat dit heil werkelijk voor IEDEREEN bestemd is en niet alleen voor enkelingen.

Het is of we net als koning Herodes bang zijn dat het waar is. Waarom eigenlijk bang? Om onze eigen positie te verliezen? Om geen onderscheid meer te hebben tussen zij daar en wij hier?

God alles in allen.

We kunnen ons er zo moeilijk iets bij voorstellen.

Wereldwijd worden godsdiensten misbruikt om mensen van elkaar te vervreemden, om mensen buiten spel te zetten of verdacht te maken.

En toch lezen we het ieder jaar weer: hoe juist dat soort weggestuurde mensen als eersten in de gaten hebben hoe groot de liefde van God is voor alle mensen, voor de hele wereld.

De wijzen uit het oosten, ze komen nog steeds.

Onverwachte gasten die ons wakker schudden, opdat we nooit vergeten dat God werkelijk niemand uit wil sluiten.

AMEN.